

İNSAN-I KÂMİL (1)

Bütün nefis perdelerini yırtıp en son soyut ruh haline ulaşan insan, her bakımdan mükemmel insandır. Buna insan-ı kâmil denir. Mutasav-vıfların insan-ı kâmil (olgun insan) düşüncesini Abdu'l-Kerîm el-Cîlî, el-İnsanu'l-Kâmil adlı eseriyle izah etmiştir. Cîlî'ye göre insan-ı kâmil baş-tanbaşa bütün varlığın çevresinde döndüğü kutuptur. Varlık yaratılalıdan beri insan-ı kâmil tektir ve tek kalacaktır. İnsan-ı Kâmilin kendine özgü bir hakikati vardır. Bununla beraber her çağda, başka suretlerde, başka adlar altında görünür. Asıl kendi adı Muhammed'dir. Künyesi Ebu'l-Kasim, sıfatı Abdullah (Allah'ın kulu), lâkabı Şemsu'd-dîn'dir. Asıl ismi budur ama dünya kurulalıdan beri çeşitli peygamberlerin suretinde görülen odur. Ta kıyamete kadar en büyük velîde zuhur eden de odur.

Cîlî, onu kendi şeyhi Şerefu'd-din İsmail al-Cebrûtî şeklinde gör-müştür. Yani Hz. Peygamber o şekilde de görünmüştür. Nitekim Şiblî şeklinde de görünmüş ve Şiblî talebesine: "أشهد أنك نبى الله" :
Benim, Alla-h'ın Resulü olduğuma şahadet ederim"
 demiş, ârif olan talebesi de:

"أشهد أنك نبى الله" Senin Allah'ın Resulü olduğuna tanıklık ede-rim" cevabını vermiştir.

Tenasü şeklinde anlaşılması muhtemel olan meseleyi Cîlî tena-sü kabul etmiyor: "Sakın bu sözümünden tenasü mezhebine gittiğimi anlama. Hâşâ, Allah'ın Resulü için böyle bir şey söylemekten Allah'a sığınırım. Ancak Allah'ın Resulü (sav), her surette görünme kudretin-dedir. Her za-manda insanların en olgunu suretine girer, onların şânını yükseltir. Sûre-tine girdiği kimseler, zahirde onun halîfeleridir, batında ise o, onların hakikatidir."

Bu, tenâsü değildir. Ruhen en son olgunluğa ulaşan kimsenin, en yüce olgunlukta fani olmasıyla Hz. Peygamber'in kendisinde tecellî etmesidir. *Fena fi'r-Resul* denen bu hal, bir bakıma da *fena fillah* de-mek-tir. Bu insan, zahirde Ahmet, Hasan gibi görünür, fakat gerçekte Muham-med(s.a.v.) dir. Onun makamında, onun vasıflarındadır. Fakat za-hiren ona Muhammed denmez, kendi adıyla çağrılır. İnsan-ı kâmil, Hz. Peygam-ber'dir, ötekiler onun görüntüleridir.

(devamı yarın..)

